

Tendències

El futur de la universitat

NEUS ÀGUEDA

Astrofísica, doctora per la UB; 34 anys

• Després d'investigar a Finlàndia i els Estats Units, va tornar a Barcelona, però el seu contracte va acabar al desembre i ara encadena pròrrogues d'un a tres mesos. Demanarà una altra beca estatal

DAVID AIROB

MAITE GUTIÉRREZ
Barcelona

Tinc quarantatre anys i sóc el professor més jove del meu departament. No contractarem ningú més? No hi haurà relleu generacional? La pregunta la va llançar un docent de la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC) en el claustre que la institució va celebrar dilluns. Aquesta universitat no cobrirà les baixes per jubilació que hi hagi aquest any. No hi haurà noves incorporacions. Així estalviaran al voltant de sis milions d'euros, encara que sí que obriran quinze places de professor lector –una de les primeres categories dins de la carrera docent universitària–.

“Tinc trenta-nou anys i ara torno a ser el professor més jove del meu departament, com quan vaig començar”, deia també Xavier Domènech, professor d'Història de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), en un debat del col·lectiu Tribuna Universitària el 13 de febrer.

On són els professors i investigadors joves? Des de les universitats alerten de la desaparició progressiva d'una franja d'edat que va dels 28 als 40 anys, segurament la més preparada i la que ha estat sotmesa a un procés de formació més exigent.

I els professors joves?

La generació més ben formada desapareix de les universitats i els centres d'investigació; amb prou feines s'obren places per a ells

Ho reconeixia Miquel Soriano, vicerector de Personal Docent i Investigador de la UPC, en l'acte de Tribuna Universitària: les retallades del Govern del PP i de la Generalitat de Catalunya han fet que la convocatòria de places estigui pràcticament paralitzada i les possibilitats de contractar professors i investigadors es redueixin. “Això limita la captació de talent i el relleu generacional”, afegia Soriano.

Neus Àgueda, de 34 anys i doctora en Física de l'Espai, sap del que parla el vicerector de la UPC. Es va doctorar a la UB fa

EFECTE DE LES RETALLADES

No hi ha diners per contractar els que acaben la formació postdoctoral

CRIDA D'ATENCIÓ

“Tinc 43 anys i sóc el més jove del meu departament”, diu un professor de la UPC

sis anys i va seguir la seva carrera a la Universitat d'Hèlsinki (Finlàndia) i la Universitat de Califòrnia-Berkeley, als Estats Units. “Va ser una experiència molt enriquidora, però fa poc més de tres anys va sorgir l'oportunitat de tornar a la UB amb un contracte finançat per la Unió Europea a través d'un projecte que involucrava onze universitats, el SEPServer”, explica. L'avors va decidir tornar-hi. Aquest contracte va arribar a la fi el desembre del 2013 i Àgueda no sap ben bé què passarà a partir d'ara. “De moment vaig fir-

mant pròrrogues del contracte d'un a tres mesos, i a l'abril espero la meua primera filla”, assenyala. Què passarà després? “És un misteri”, afirma. Ara, molts investigadors joves viuen amb la incertesa de què passarà el mes vinent, o el següent, quan la beca, el postdoc o el contracte s'acabi i no hi hagi possibilitats de renovar-lo. Aquesta astrofísica sol·licitarà una beca Ramón y Cajal, però la competència serà alta: només es convoquen 175 places per a totes les disciplines científiques, quan el 2011 se'n van obrir 250.

Els programes de recerca, a més, acostumen a ser més curts; el programa Ramón y Cajal, que dura cinc anys i serveix per captar o establir investigadors joves amb més experiència, ha modificat les condicions i ja no garanteix una plaça fixa en acabar-lo. Des de l'associació de doctorands i becaris d'investigació de Catalunya D-Recerca veuen aquest procés amb molta preocupació. “El problema no és marxar fora d'Espanya –això és necessari dins de la carrera investigadora–, el problema és que cada vegada hi ha menys possibilitats de tornar-hi, o d'establir-se-hi, en el cas dels que han optat per quedar-se al país”, apunta Elena Capel, portaveu de D-Recerca. A part de la falta de places Ramón y Cajal i altres ajuts, Capel assenyala el límit del 10% de taxa de reposició

PROFESSORAT A LA UNIVERSITAT ESPANYOLA**2012-2013**

101.299 persones treballen com a professor i investigador a les universitats públiques

Els més joves

Treballen a les facultats i escoles d'enginyeries i arquitectura

La privada puja

El professorat de la universitat pública ha caigut un **3,2%**, però el de la universitat privada ha crescut un **2,7%**

Doctors

El **67%** del personal de les universitats té un doctorat

MARC ARIAS

MARIA MONGUIÓ

Doctora en Física de l'Espai; 39 anys

• La seva beca es va acabar fa poc i ha pogut continuar cobrant gràcies al grup d'investigació a què pertany. Ara busca una universitat per fer un postdoctorat i establir-se

que el Ministeri d'Hisenda ha imposat a les universitats i centres de recerca. "Al CSIC són fins i tot més baixes, del 3%", continua aquesta investigadora. La conseqüència per a ella està clara: "Les universitats i els centres d'investigació estan envellint i una generació desapareix". Les condicions laborals i la qualitat de la docència i la investigació també es ressentiran, diuen tots els entrevistats. Els rectors de la UB, Dídac Ramírez, i de la UAB, Ferran Sancho, han arribat a qualificar les restriccions per incorporar i donar estabilitat als professors com "el problema" més greu que viu la universitat espanyola.

El curs 2012-2013 treballaven a les universitats públiques 95.947 professors, un 3,2% menys que el curs anterior, segons recull l'informe *Dades i xifres del sistema universitari espanyol*, del Ministeri d'Educació. Els contractes es van reduir així mateix un 5%. El 14% dels professors tenen més de 60 anys, però aquesta franja d'edat augmenta si es mira la categoria professional. Entre els professors amb plaça fixa, els majors de 60 anys representen un 20,4% del total, i en el cas dels catedràtics, un 40%. Ara, l'única via per incorporar professors nous a les universitats a Catalunya és el programa Serra Hünter, que la Generalitat ha dedicat a la captació de docents i in-

Altres ajuts en parèntesi

El BOE va publicar el 31 de desembre la convocatòria d'ajuts del programa estatal de promoció del talent i la seva ocupabilitat corresponent a l'any 2013, és a dir, amb catorze mesos de retard respecte als de l'any 2012, fet que ha desfermat una gran incertesa i problemes de gestió entre els joves investigadors. Entre els ajuts convocats, s'inclouen 175 places del programa Ramón y Cajal, davant les 250 del 2011, i se substitueixen els programes Juan de la Cierva i per a la mobilitat postdoctoral a l'estranger per programes de dos anys per a persones que han acabat la tesi fa poc.

A PORTUGAL**210**

Són els contractes que ha obert el país veí dins d'un programa similar al Ramón y Cajal. Portugal té un quart de la població d'Espanya i un sistema científic més modest.

vestigadors. De moment se n'han convocat 75 places, però Hisenda li segueix els passos de prop. Aquests dies, diverses universitats han rebut trucades del ministeri per informar-se sobre les condicions d'aquests professors nous. Vigilen que no superin la taxa de reposició del 10%. Mentrestant, els campus inventen solucions temporals per no deixar a l'atur els docents que acaben el seu període com a ajudants o lectors: contractes de professor visitant, (falsos) associats...

Les perspectives de futur espanten a la mica David Peris i Alba Sánchez, que fan un doctorat en Paleontologia a la UB. A començaments de febrer van participar en la Jornada d'Investigadors Predoctorals Interdisciplinària (Jipi), una trobada d'estudiants de doctorat per donar a conèixer la seva feina. "Treballar en una universitat espanyola em sembla impossible, no ens importa anar fora un temps, però voldríem tornar algun dia. Quines possibilitats hi haurà?", es pregunten tots dos.

Maria Monguió es va doctorar en Astrofísica a la UB el novembre passat i, ateses les circumstàncies, es considera una afortunada. Forma part del grup Gaia del Institut d'Estudis Espacials de Catalunya, un projecte d'investigació consolidat. Gràcies a això ha pogut continuar cobrant malgrat que la seva

ENVELLIMENT**El 20% dels professors amb plaça fixa tenen més de 60 anys****PROGRAMA SERRA HÜNTER**
Hisenda investiga els campus per comprovar que no en contracten massa

COMPARTIU LA SITUACIÓ QUE VIU LA UNIVERSITAT A www.lavanguardia.com

beca estatal ja ha acabat. "He tingut sort, perquè el grup ha pogut fer-se càrrec del meu salari", assenyala. Altres joves que han acabat el doctorat investiguen sense remuneració o cobren de l'atur. Ara Monguió busca un postdoc per continuar la seva carrera científica. "No és estrany veure investigadors que encadenen postdocs fins als 35 o 40 anys. I després, què?", es pregunta. La falta d'estabilitat per a una promoció de científics d'alta qualificació fa que es malgasti tot aquest talent. "L'Estat ha invertit en la nostra formació i, si no reinvertim el nostre coneixement, és com llençar els diners".

CSIC, ni beques ni contractes

■ Ni beques ni contractes per a investigadors fins al 2016. Així figura al pla d'actuació 2014-2017, decisió que es justifica per la dràstica reducció de fins a un 32% des del 2009 de les inversions del Govern central, tal com publica el diari *El País*. Això suposa un cop fort per als joves investigadors, que veuran impossible el seu accés a l'organisme d'investigació més important d'Espanya fins al 2016, mentre que suposa un fort

revés a la investigació espanyola en el seu conjunt, ja que implicarà un descens de la producció científica. Tota la feina que s'ha dut a terme en una dècada quedarà seriosament danyada. Segons l'esmentat pla, la previsió és que per al 2017 hi hagi uns 3.700 investigadors, quantitat similar a la que hi havia el 2007. Els increments que hi va haver els anys 2008 i 2009 es van perdre amb l'acomodament de 1.200 efectius.